

Motion till riksdagen 2013/14:Sf1

**av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V)
med anledning av prop. 2013/14:4**

Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i 12 kap. 12 § socialförsäkringsbalken om att föräldrapenning får lämnas under högst 96 dagar efter barnets fyraårsdag.

2 Propositionen

I proposition 2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen föreslås att antalet dagar med föräldrapenning begränsas till 96 efter barnets fyraårsdag. Åldersgränsen för uttag av de återstående dagarna höjs till 12 år. Vid gemensam vårdnad om ett barn ska rätten till föräldrapenning fördelas så att vardera föräldern har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivån eller grundnivån under 195 dagar och på lägstanivån under 45 dagar. Vidare föreslås att föräldrapenning inte ska lämnas för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag då ansökan kom in. Slutligen föreslås att tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har dött ska kunna tas ut t.o.m. den 90:e dagen efter dödsfallet.

Förändringarna ska börja gälla den 1 januari 2014.

3 Ändrade åldersgränser i föräldraförsäkringen

Regeringen har pekat ut föräldraförsäkringen som anledningen till att sysselsättningen är låg bland nyanlända kvinnor. Därför ska huvuddelen av dagarna med föräldrapenning reserveras till barnets första fyra år så att det inte blir

Fel! Okänt namn på

möjligt att vara hemma lika länge med barn som inte är födda i Sverige. Ett undantag är adopterade barn där ankomsten till Sverige ska räknas som barnets födelsedatum. Till grund för förslaget ligger AKKA-utredningens delbetänkande Förmån och fälla – nyanländas uttag av föräldrapenning (SOU 2012:9).

LO och Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, ifrågasätter i sina remissvar om förslaget kommer att ha några betydande effekter på arbetskraftsdeltagandet för nyanlända utrikes födda kvinnor. De framhåller att det krävs andra åtgärder för att göra det lättare för denna grupp att komma in på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet delar denna uppfattning.

Förslaget skulle också innebära att en kvoterad föräldraförsäkring införs enbart för de föräldrar som har gemensam vårdnad, vars barn är födda utanför Sverige, inte är adopterade och kommer till Sverige när de är över fyra år. En liten grupp föräldrar ska alltså dela lika på föräldradagarna, medan den stora majoriteten precis som i dag själva får bestämma hur de ska fördela större delen av dagarna. Regeringen motiverar detta med att ”det stärker jämställdheten” och att ”det ligger i linje med huvudförslagets syfte att förbättra förutsättningarna för utrikes födda kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden”. Vänsterpartiet menar att det är fel att beskriva invandrare som en homogen grupp i behov av särskilda åtgärder för att kunna ta ett gemensamt ansvar för barnen. Att kvinnor tar ut en större andel av föräldraledigheten än män är ett generellt problem med stora individuella variationer som vi bara kan komma till rätta med genom generella reformer riktade till alla föräldrar.

Som propositionen visar handlar det dessutom om en ytterst liten grupp kvinnor. Enligt den undersökning som AKKA-utredningen har genomfört var det lite drygt 1 000 kvinnor som tog ut föräldrapenning för barn födda utanför Sverige året efter invandringen. I genomsnitt var de föräldralediga i fyra månader och barnen var i medeltal 3,2 år.

Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag till lag om ändring i 12 kap. 12 § socialförsäkringsbalken om att föräldrapenning får lämnas under högst 96 dagar efter barnets fyraårsdag. Detta bör riksdagen besluta.

4 En jämställd föräldraförsäkring

En orsak till att kvinnor har lägre sysselsättningsgrad är bristande jämställdhet. Detta drabbar nästan alla kvinnor, oavsett bakgrund, i det svenska samhället och är mycket tydligt i samband med uttaget av föräldrapenning.

Hur föräldrar ska förmås att fördela ansvar för hem och barn lika är därför en av de mest centrala jämställdhetsfrågorna. Det är väl belagt att det ojämna uttaget av föräldraledigheten har negativa effekter på kvinnors löneutveckling och anställnings- och arbetsvillkor samt sjukfrånvaro. Detta gäller givetvis också nyanlända kvinnor oavsett om de har barn födda i Sverige eller utomlands.

Kvinnor tar i dag ut drygt tre fjärdedelar av dagarna i föräldraförsäkringen. Detta vet arbetsgivarna. Därmed kan arbetsgivare se en ”risk” för framtida

Fel! Okänt namn på

föräldraledighet när det gäller kvinnor i fertil ålder, vilket självklart spelar in vid såväl rekrytering som lönesättning och beslut om befordran eller fortbildning. Det innebär inte nödvändigtvis att arbetsgivarna medvetet vill diskriminera. Deras handlande beror på att de ogillar frånvaro. De handlar rationellt på basis av befintlig kunskap och även utifrån de föreställningar och normer som säger att det är kvinnorna som är ytterst ansvariga för barnuppfostran.

På motsvarande sätt räknar arbetsgivare med att män som blir föräldrar ska jobba på i oförändrad takt och inte vara frånvarande för att ta hand om sina barn. Arbetsvillkoren på manligt dominerade arbetsplatser är därmed inte alls anpassade till att de anställda också ska kunna ta föräldraansvar. Undersökningar från bl.a. Göteborgs universitet har också visat att många arbetsgivare är direkt negativt inställda till att män tar ut föräldraledighet.

Dessa förväntningar och strukturer återskapar det förlegade mönstret att hem och barn är kvinnors ansvar, medan mäns huvuduppgift är att arbeta och försörja familjen. Ska detta mönster ändras, krävs en radikal förändring av det faktiska uttaget av föräldraledigheten och det dagliga ansvaret för barn och hemarbete. De enda större förändringarna i fördelningen av mäns och kvinnors uttag av föräldraledighet som åstadkommit sedan försäkringen infördes på 1970-talet har skett som en följd av ökad kvotering. Den andra pappamånad som infördes för tio år sedan har gradvis fått effekt under det senaste decenniet. Nu har dock ökningen av pappors uttag mattats av något. Informationskampanjer och skarpare skrivningar i diskrimineringslagstiftningen har däremot inte lett till några mätbara effekter. Inte heller har den jämställdhetsbonus regeringen införde under förra mandatperioden följts av någon större ökning av mäns uttag av föräldraledighet.

I motion 2013/14:Sf250 Jämställd föräldraförsäkring lämnar Vänsterpartiet förslag på hur uttaget av föräldrapenning kan bli mer jämställt genom att införa en individualiserad föräldraförsäkring. Som en följd av detta bör då också jämställdhetsbonusen avskaffas eftersom den inte har haft någon effekt alls på jämställdheten. I samma motion föreslår vi också att vårdnadsbidraget avskaffas, bl.a. därför att det är en fattigdomsfälla för invandrade kvinnor utan arbete.

Stockholm den 8 oktober 2013

Wivi-Anne Johansson (V)

Ulla Andersson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Jacob Johnson (V)

Josefin Brink (V)

Christina Høj Larsen (V)